

İNSONI HƏXON BARƏDƏ UMUMİYƏ BƏYONNOMƏ

Tərcuməkə: Allahverdi BAYRAMI,

Redaktəkə: Ataxan ƏBİLOV

09.12.11

Preambula

Bə insoni avlodon həmməy xasbiə ləyoğətə fikfamon iyən çəvon bərobərbiə, yəndiku conibə həxon zinə - ozodəti, ədoləti iyən sulhbeyəti əsosinə şərtbə bə nəzə seadə;

Bə insoni həxon beitonəti iyən nifrət kardeəti bəşəriyyəti bə dəhşətvardə barbarizmi səbəb be, həmçinin bə sıxankarde, etiqadbaste ozodəti malikbiə, tarsiku, ehtijociku ozodbə dınyo ofəyemonəti çı bəşəriyyəti ən ali piyəybe bə nəzə seadə;

İnsoni bə zılmi-istibdodi vəynə bənə oxonə vasitə bə ғıyom eşte məcbur mibe təmin kayro insoni həxon de ғanuni hukuməti dasti mıdafiə karde zəruribe bə nəzə seadə;

Xəlғon arədə mehribanə munasibəton oko dastək doy vacibəti bə nəzə seadə;

İbiə Milləton xalqon İbiə Milləton Təşkilati (İMT) Nizomnomədə bə əsosinə insoni həxon, bə insoni şəxsiyyəti ləyoğəti iyən ғıyməti, merdon-jenon həxon bərobərəti bovə kay təsdiğ karde, həmçinin həniyən hevuə ozodəti şəraitədə bə sosialə tərəğği nailbe iyən bo jimoni şəraiti çokbeyo koməq karde bə qətm doə be bə nəzə seadə;

Uzvbə devləton de İMT həmkəəti şəraitədə bə insoni həxon iyən əsosinə ozodətiyon bəməl vardero koməqəti karde bəştə ehdə peqəteəti bə nəzə seadə;

İn həxon iyən ozodətiyon tam dərk kardeyo həmonə ehdəpeqətayon bə vırə rosniye yolə əhəmiyyət kəsb kardeəti bə nəzə seadəy;

İMT Penə Məclis

bəyon kardədə İnsoni Həxon barədə Umumiyyə Bəyonnomə qələy vəzifə təki, açəyən bə vırə rəse qorə bəpe həmmə milləton iyən devləton joğə cəhd bıkən ki, har kəs iyən cəmiyyəti har qılə orqan ın Bəyonnomə ıstə dastədə rəhbər qəte əsosdə maarıfvonəti ya de tədrisə roy bə ın həxon iyən ozodətiyon hurmətkarde iyən əvoni təmin kayro dastək be bızno, milli iyən beynəlxalqə səviyyədə de tərəqqipərvərə tədbiron roy həm İMT uzvbə xəlğon, həmən çəvon yuristiksiyə jiyobiə əraziyonədə jiyə xəlğon arədə həmməyəvo iyən effektiv zinə bıbu.

Maddə 1

Həmmə insonon bəştə ləyoğəti iyən həxonro ozod iyən bərobər movardə bedən. Çəvon suur iyən vicdon hese, əve ki, deyəndi mınasibətədə bənə bıvə rəftor kardəninin.

Maddə 2

Har qılə şəxs ıstə irqi, pusti ranqi, cinsi, zıvoni, dini iyən co əğıdə, milli ya sosial səvoni, əmlakə, sosialə movqe iyən co vəziyyətiku bəşikrə nıbə ın Bəyonnomədə elon kardə biə həmmə həxon iyən ozodətiyon malik bənine.

Çımıku ziodə, çı həminə şəxsi mənsubbiə məmləkəti ya ərazi, çı ərazi mıtəğıləti, ғəyyuməti jiyobe, ıstənidarənıbə be ya suverenəti har curə şiklədə məhdud beku bəşikrə nıbə, siyasiyə, huğığiyyə iyən beynəlxalğə statusıku bə nav omə co-səçnətiyon barde əbini.

Maddə 3

Har şəxsi bo jiye, bo ozodəti iyən şəxsi dastnıjənəti həxiş hese.

Maddə 4

Hiç kəs bənə kolə (nokə) ya şikrə vəziyyətədə oğəte əbini; ғuldorəti iyən ғulə hıriyemon həmməy formondə ғədəğən kardə bedə.

Maddə 5

Hiç kəs bə əzobi, ya ғəddorə, çəy ləyoğəti bə ji varde ғeyri-insonə mınasibəton, bə cəzoon məruz nibənine.

Maddə 6

Har qılə şəxs konco bedə bıbu ıstə həxe subyekdəti zineyəti həxiş heste .

Maddə 7

Həmmə insonon ғanuni vədə bərobərin iyən qanuni tərəfikü bərobər şiklədə ıstəni mıdafiə həxjon hestışone. Həmmə insonon ın Bəyonnomə dəcvoniyyə har curə co-vıjniyətionku, bə jələvonə co-vıjniyətion har curə cəhdiku bərobər şiklədə mıdafiə həxjon hestışone.

Maddə 8

Har qılə şəxsi Konstitusiyə ya ғanuni bəy doə həxon dəcvoniyyə vaxtədə səlohiyətinə milliyə məhkəmon tərəfikü ıstə həxon mıdafiə karde həxiş heste.

Maddə 9

Hiç kəs ıstənbəsə bə həbs, bo qəte ya bə kuçovnə məruz mande əzini.

Maddə 10

Har qılə şəxsi çəy həx iyən vəzlfon təyin kardeyo iyən bəyo handə biə cinoyətə ittihomon əsosin be mıəyyən kardeyo, bəçəy koy mıtəğılə, bitərəfə məhkəmədə tam bərobərəti əsasədə, de oşkoəti iyən çı ədoləti həmməy tələbon çəş karde şəraitədə diyə kay həxiş heste.

Maddə 11

Cinayət kardeədə ittihombiə har qılə şəxs tovrə çəy qıno bəçəy mıdafiəyo həmmə imkonon təminbiə oğə məhkəmə ıstintağədə de ғanuniyyə ro sıbut be, beqıno hisobbe həxiş heste.

Hiç qılə şəxs de milliyə ғanundoəti iyən de beynəlxalğə həxon əsosi bino be vaxt cinoyət hisob nıbə hərəkət iyən behərəkəton qorə cinoyətədə ittihom be əzini. Həmçinin bəy cinoyəti kardə vaxtədə tətbığ bey zinə cəzoku qonə cəzo tətbığ bey əzini.

Maddə 12

Hiç qılə şəxs bə şəxsiyə, xeyzonə mıdaxilə, kə-bə ənəqıniyəti, bəyəndi məktub nıvışte nunəkiliyəti, bəştə şəərəfi iyən nufuzi ıstənbəsə ғəsdi məruz be əzini. Har kəsi bə joğə mıdaxilə iyən ғəsdi çı ғanuni tərəfikü mıdafiə bey həxiş heste.

Maddə 13

Har qılə şəxsi har qılə məmləkəti hududədə sərbəst hərəkət karde iyən jimonə vırə səçiniye həxiş heste.

Har kəsi ıstən olkən daxil be şərti har qılə məmləkət tərک karde iyən bəştə olkə oqarde həxiş heste.

Maddə 14

Har qılə şəxsi təqibiku co məmləkətədə boştəno pənohqo nəve, həmçinin çı pənohqoədə ıstifadə karde həxiş heste.

Çı həxədə həğığətən bə ғeyri-siyasiyə cinayəton ro doədə, ya bə İMT-i məğsədon iyən prinsipon zidd hərəkətonku bə nav omə təğibon vaxti ıstifadə karde əbini.

Maddə 15

Har qələ şəxsi vətəndoşəti həxiş heste.

Hiç kəs iştənbəsə vətəndoşətiku, iyən vətəndoşəti dəqişkarde həxeku məhrum karde əbini.

Maddə 16

Bə perəsemonə sini rəsə merdon iyən jenon irqiyə, milliyə, diniyə əloməton qorə hiç qılə məhdudiyət nıbəy bə nikah daxilbə iyən kəxivandbə həx hıştəşone. Əvon bə nikah daxil beədə, nikahi müddətədə ya çəy dəcvonə vaxtədə çı eyni həxonku istifodə kardədən.

Nikah bə nikahi daxil bıə har dıqlə tərəf ozodə iyən tam rozi beədə dəbastə bedə.

Xeyzon cı cəmiyyəti təbiie iyən sərqrupə vahide, çəy cı cəmiyyəti iyən devləti tərəfikü mıdafiəbey həxiş heste.

Maddə 17

Har qılə şəxsi həm colinə, həməən de co kəson bə ico milkiyət xıvandbey həxiş heste.

Hiç kəsi iştənbəsə cı milkiyəto məhrum karde əbini.

Maddə 18

Har qılə şəxsi fikir, vicdon iyən din ozodəti həxiş heste. Bı həxe iştə dini iyən etiğati dəqiş karde ozodəti, bəştə dini iyən bovə kardəyon təhsil, dıvo kay, dini iyən ritualə ayinon icro kay vaxti colinə, ya de cəkəson bə ico, oşko ya fərdi şikilədə etiğad kay daxile.

Maddə 19

Har qılə şəxsi əğidə iyən əy sərbəst ifadə karde ozodətiş heste; bı həxe be manəə bə əğidə malikbə iyən informasiyon ya ideyaon devləti sərhədiku bə şıkrə nıbə de dilipiye vasitəon nəve, ya bə dast varde, pevilo kay ozodəti daxile.

Maddə 20

Har qılə şəxsi bə dinc yığıncağon iyən assosasiyon ozodəti həxiş heste.

Hiç kəsi bə konsə qılə assosiasiya uzvəti məcbur karde əbini.

Maddə 21

Har qılə şəxsi devləti idarə kardeədə ya bilavasitə, ya ozodə şikilədə vıjniyəbıə numayəndon vasitə iştirak kay həxiş heste.

Har qılə şəxsi iştə olkədə devləti idaronədə xıdmət kardəyo bə bərobər imkonı həxiş heste.

Xəlği iradə cı iqtidərə hakimiyyəti əsas bəninə; In iradə iştəni de nünəkılə sədodoymonə roy, umumiyə iyən bərobərə vıjniyə həxe, ya sədodoymonə ozodəti təmin bıkə de co eynimənəynə forməyon dəvoniyə bıə mütəmadi iyən soxtə nıkarde monə vıjınon nişo doəninə.

Maddə 22

Har qılə şəxsi cı cəmiyyəti uzv təki sosialə mıdafiəş bəninə iyən de milliyə ya beynəlxəlğə həmkəoti roon, har devləti soxtəmoni iyən pesurson dairədə çəy ləyoğəti mıdafiə iyən şəxsiyyəti ozodə ovciyo iqtisadiyə, sosialə iyən mədəniyə sahədə həxonış heste.

Maddə 23

Har qılə şəxsi de zəhməti dastko bey, sərbəstə koy vırə saçın karde, ədölətinə iyən cökə ko şərəiti bey, iyən bəkoətikü mıdafiə bey həxiş heste.

Har qılə şəxsi hiç qılə co-vıjniyyəti nıbə bo i curə koy i curə zəhməthəx səy həxiş heste.

Har kobıkə şəxsi bəştə koy qorə lozim beədə de co sosialə mıdafiə vasitəon təmom bıə, çəy iştəni iyən xeyzoni loyiğinə quzoroni təminbıkə ədalətinə iyən qənoətbəxşə maaş səy həxiş heste.

Har qılə şəxsi həmkaron ittifoğ soxtə iyən iştə sosialə marağon mıdafiə kardəyo bə həmkaron ittifağı uzvbey həxiş heste.

Maddə 24

Har qılə şəxsi istirohət, iyən asudə vaxt, həmçinin koyə ruji bəağılınıştə hudud, iyən maaş doə bıə mütəmadiyə məzuniyyəti həxiş heste.

Maddə 25

Har qılə şəxsi iştəni iyən xeyzoni səhhəti iyən rifahi təmin kardəyo lozimbə hardemon, takanemon, tibbiyə xıdmət, iyən lozimi sosialə təminatən daxilbə jimonə səviyyə iyən bekorəti, noxəşəti, əliləti, vevə mandəti, pibeyəti, iyən cı şəxsi iştənikü bə şıkrənıbə səbəbonku jimonə vasitəon qın kardeədə bə təminatı həxiş heste.

Moəti iyən hırdənəti bə məxsusiyyə gəydi iyən koməq səy həxiş heste. Nikohi səkiştədə, ya nikohiku bəkəno movardəbıə hırdənon i curə sosialə mıdafiəku istifadə kardəninin.

Maddə 26

Har qılə şəxsi təhsil səy həxiş heste. Kami ibtidai iyən umumiyyə təhsil bepul bəninə. İbtidaiyə təhsil icbari bəninə. Har kəsi bo texnikiyə iyən pişə təhsili səyo imkanış bəninə. Ali təhsilən de har kəsi gəbiliyyəti bə həmməy i curə dərəcədə miyəssər bəninə.

Təhsil - bo insoni şəxsiyyəti tam inkişafıyo iyən bə insoni həxon iyən bə əsasinə ozodətiəon hurməti zyod kardəyo səbəro kardə bəninə. Təhsil xəlğon irqi iyən diniyə qrupon arədə, iyəndi dərəsemon, duruminəti iyən dustəti mehkəm kardəyo iyən İbıə Milləton sulhi oğətə sahədə fəaliyyət nişo doyo koməq kardəninə.

Valideynon boştə hırdəsininə əğılən təhsili novi saçın kardeədə sərbəstin.

Maddə 27

Har qılə şəxsi cəmiyyəti mədəniyə jimonədə iştirak karde, hınəsənətikü həzz səy, elmiyə tərəğğiyədə iştirak karde iyən çəy foydəku istifadə karde həxiş heste.

Har qılə şəxsi mıəllif bə elmiyə, ədəbiyə iyən hınəsənətə əsəron səkiştədə bə məydon beşə maddiyyə iyən mənəviyyə mənafeyon noğə doy həxiş heste.

Maddə 28

Har qılə şəxsi bın Bəyönnomədə əks bıə həx iyən ozodətiəon tam təminbə sosialə iyən beynəlxəlğə rəçini həxiş heste.

Maddə 29

Har qılə şəxsi əncəx çəy ozod iyən tam inkişafış mımkunbə cəmiyyəti vədə vəzifəniş heste.

Iştə həx iyən ozodətiəon bə əməl vardeədə har qılə şəxs əncəx bə jələvonə məhdudiyəton məruz mande bəzine ki, əvon cı ғанuni tərəfikü cı co kəson həx iyən ozodətiəon zinə iyən bəvon hurmət be təminatiku, iyən demokratikə cəmiyyəti əxlaqiyyə, ictimaiyyə, asayişə iyən umumiyyə rıfahə tələbon bə vırə rosne məğsədi təmin kardəyku bə nav bo.

In həx iyən ozodətiəon bə əməl varde bə İMT məğsəd iyən prinsipon zidd nibəninə.

Maddə 30

In Bəyönnomədə hiççi bə konsə qılə devləti, bə şəxsəon qrupı, iyən bə co-co şəxsəon Bəyönnomədə elanbə həx iyən ozodətiəon məhv kardəyo səbərobıə de har qılə fəaliyyəti dastko be, ya konsə qılə joğə hərəkəti bə əməl varde həx doy təkinə təfsir karde əbini.

